

Ingeborg Bröcheler, alt
Mirsa Adami, piano

Christoph Willibald Gluck (1714-1787) uit Paride ed Elena; 'O del mio dolce ardor'
uit Orfeo ed Euridice; 'Deh, placatevi con me'
uit Orfeo ed Euridice; 'Che farò senza Euridice'

Gioacchino Rossini (1792-1868) uit Tancredi; 'Oh patria!...Di tanti palpiti'
uit Tancredi; 'Dove son io/ Ah!, Che scordar non so'

Alexander Zemlinsky (1871-1942) Albumblatt voor **piano solo**
Skizze voor **piano solo**

Johannes Brahms (1833-1897) uit Vier Gesänge, opus 43 'Von ewiger Liebe'

Pauze

Gustav Mahler (1860-1911) Rückert-Lieder, opus 44
'Ich atmet' einen linden Duft'
'Liebst du um Schönheit'
'Blicke mir nicht in die Lieder!'
'Ich bin der Welt abhanden gekommen'
'Um Mitternacht'

Aleksandre Skriabin (1872-1915) Prelude, opus 11 nr. 13 voor **piano solo**

Benjamin Britten (1913-1976) A Charm of Lullabies, opus 41
'A Cradle Song'
'The Highland Balou'
'Sephestia's Lullaby'
'A Charm'
'The Nurse's Song'

Liedteksten programma 17 oktober 2021 Hoornder kerk, Den Hoorn (Texel)

Christoph Wilibald von Gluck

O del mio dolce ardor

O del mio dolce ardor
Bramato oggetto,
L'aura che tu respiri,
Alfin respiro.
O vunque il guardo io giro,
Le tue vaghe sembianze
Amore in me dipinge:
Il mio pensier si finge
Le più liete speranze;
E nel desio che così
M'empie il petto
Cerco te, chiamo te, spero e sospiro.

Deh placatevi con me!

Deh placatevi con me!
Furie, larve, ombre sdegnose,
Vi renda almen pietose
Il mio barbaro dolor!

Che farò senza Euridice

Che farò senza Euridice
Dove andrò senza il mio ben.
Euridice, o Dio, risponde Euridice,
Io son pure il tuo fedele.
Euridice! Ah, non m'avvanza
più soccorso, più speranza
ne dal mondo, ne dal cel.

Gioachino Rossini

Oh patria!... Di tanti palpiti...

Oh patria!
Dolce e ingrata patria,
alfine a te ritorno!
Io ti saluto,
o cara terra degli avi miei... Ti bacio!
È questo per me giorno sereno;
comincia il cor a respirarmi in seno.
Amenaide! O mio pensier soave,
solo dei miei sospir,
de' voti miei celeste oggetto,
io venni alfin: io voglio,
sfidando il mio destin,

qualunque sia, meritarti
o perir, anima mia!

Tu che accendi questo core,
tu che desti il valor mio,
alma gloria, dolce amore,
secondate il bel desio,
cada un empio traditore,
coronate la mia fà.

Di tanti palpiti, di tante pene,
da te mio bene, spero mercede.
Mi rivedrai... Ti rivedrò...
Nei tuoi bei rai mi pascerò.
Deliri, sospiri,
Accenti contenti!
Sarà felice, il cor mel dice,
il mio destino vicino a te.

Dove son io? Ah! che scordar non so

Dove son io?
Fra quali orror mi guida la mia disperazion!
De' venti fra queste rocci e il fremer cupo :
il triste abbandono di natura...
ah! tutto accresce, tutto pasce nel povero mio cor
le tette idee del tradito amore.

Ah! che scordar non so
colei che mi tradi...
l'adoro ancor.
Dunque penar dovrà,
languire ognor così!
povero cor!

Johannes Brahms

Von ewiger Liebe

*Dunkel, wie dunkel in Wald und in Feld!
Abend schon ist es, nun schweiget die Welt.
Nirgend noch Licht und nirgend noch Rauch,
Ja, und die Lerche sie schweiget nun auch.*

*Kommt aus dem Dorfe der Bursche heraus,
Gibt das Geleit der Geliebten nach Haus,
Führt sie am Weidengebüsche vorbei,*

Redet so viel und so mancherlei:

*Leidest du Schmach und betrübest du dich,
Leidest du Schmach von andern um mich,*

Gustav Mahler

Rückert-Lieder

Ich atmet' einen linden Duft

Ich atmet' einen linden Duft!
Im Zimmer stand ein Zweig der Linde,
ein Angebinde von lieber Hand.
Wie lieblich war der Lindenduft!
Wie lieblich ist der Lindenduft,
das Lindenreis brachst du gelinde!
Ich atme leis im Duft der Linde—
der Liebe linden Duft.

Liebst du um Schönheit

Liebst du um Schönheit,
O nicht mich liebe!
Liebe die Sonne,
sie trägt ein gold'nes Haar!
Liebst du um Jugend,
O nicht mich liebe!
Liebe den Frühling,
der jung ist jedes Jahr!
Liebst du um Schätze,
O nicht mich liebe!
Liebe die Meerfrau,
sie hat viel Perlen klar!
Liebst du um Liebe,
O ja mich liebe!
Liebe mich immer,
dich lieb' ich immerdar!

Blicke mir nicht in die Lieder

Blicke mir nicht in die Lieder!
Meine Augen schlag' ich nieder,
wie ertappt auf böser Tat.
Selber darf ich nicht getrauen,
ihrem Wachsen zuzuschauen.
Blicke mir nicht in die Lieder!
Deine Neugier ist Verrat!
Biene, wenn sie Zellen bauen,
lassen auch nicht zu sich schauen,
schauen selbst auch nicht zu.

Wenn die reichen Honigwaben
sie zu Tag befördert haben,
dann vor allen nasche du!

Ich bin der Welt abhanden gekommen

Ich bin der Welt abhanden gekommen,
mit der ich sonst viele Zeit verdorben;
sie hat so lange nicht von mir vernommen,
sie mag wohl glauben, ich sei gestorben!
Es ist mir auch gar nichts daran gelegen
ob sie mich für gestorben hält.
Ich kann auch gar nichts sagen dagegen,
denn wirklich bin ich gestorben der Welt.
Ich bin gestorben dem Weltgetümmel
und ruh' in einem stillen Gebiet!
Ich leb' allein in meinem Himmel,
in meinem Lieben, in meinem Lied.

Um Mitternacht

Um Mitternacht
Hab' ich gewacht
und aufgeblickt zum Himmel;
kein Stern von Sternengewimmel
hat mir gelacht
um Mitternacht.
Um Mitternacht
Hab' ich gedacht
hinaus in dunkle Schranken;
es hat kein Lichtgedanken
mir Trost gebracht
um Mitternacht.
Um Mitternacht
nahm ich in acht
die Schläge meines Herzens;
ein einz'ger Puls des Schmerzens
war angefacht
um Mitternacht.
Um Mitternacht
Kämpft' ich die Schlacht,
O Menschheit, deiner Leiden;
nicht konnt' ich sie entscheiden
mit meiner Macht
um Mitternacht.
Um Mitternacht
Hab' ich die Macht
in deine Hand gegeben!
Herr über Tod und Leben:
Du hältst die Wacht
um Mitternacht!

Benjamin Britten

A Charm of Lullabies

A Cradle Song

William Blake 1794

Sleep, sleep, beauty bright,
Dreaming o'er the joys of night;
Sleep, sleep, in thy sleep
Little sorrows sit and weep.
Sweet babe, in thy face
Soft desires I can trace,
Secret joys and secret smiles,
Little pretty infant wiles.
O! the cunning wiles that creep
In thy little heart asleep.
When thy little heart does wake
Then the dreadful lightnings break,
From thy cheek and from thy eye,
O'er the youthful harvests nigh.
Infant wiles and infant smiles
Heaven and Earth of peace beguiles.

The Highland Balou

Robert Burns 1792

Hee Balou, my sweet wee Donald,
Picture o' the great Clanronald!
Brawlie kens our wanton Chief
What gat my young Highland thief.
Leeze me on thy bonnie craigie!
And thou live, thou'll steal a naigie,
Travel the country thro' and thro' ,
and bring hame a Carlisle cow!
Thro' the Lawlands, o'er the Border,
Weel, my babie, may thou furder!
Herry the louns o' the laigh Countrie,
Synne to the Highlands hame to me!

Sephestia's Lullaby

Robert Greene 1589

Weep not, my wanton, smile upon my knee;
When thou art old there's grief enough for thee.
Mother's wag, pretty boy,
Father's sorrow, father's joy;
When thy father first did see
Such a boy by [him]1 and me,
He was glad, I was woe;
Fortune changèd made him so,

When he left his pretty boy,
Last his sorrow, first his joy.
Weep not, my wanton, smile upon my knee;
When thou art old there's grief enough for thee.
The wanton smiled, father wept,
Mother cried, baby leapt;
More he crow'd, more we cried,
Nature could not sorrow hide:
He must go, he must kiss
Child and mother, baby bliss,
For he left his pretty boy,
Father's sorrow, father's joy.
Weep not, my wanton, smile upon my knee,
When thou art old there's grief enough for thee.

A Charm

Thomas Randolph 1632

Quiet!
Sleep! or I will make
Erinnys whip thee with a snake,
And cruel Rhadamanthus take
Thy body to the boiling lake,
Where fire and brimstones never slake;
Thy heart shall burn, thy head shall ache,
And ev'ry joint about thee quake;
And therefor dare not yet to wake!
Quiet, sleep!
Quiet, sleep!
Quiet!
Quiet!
Sleep! or thou shalt see
The horrid hags of Tartary,
Whose tresses ugly serpants be,
And Cerberus shall bark at thee,
And all the Furies that are three
The worst is called Tisiphone,
Shall lash thee to eternity;
And therefor sleep thou peacefully
Quiet, sleep!
Quiet, sleep!
Quiet!

The Nurse's Song

John Phillip 1559

Lullaby baby,
Lullaby baby,
Thy nurse will tend thee as duly as may be.
Lullaby baby!
Be still, my sweett sweeting, no longer do cry;

Sing lullaby baby, lullaby baby.
Let dolours be fleeting, I fancy thee, I ...
To rock and to lull thee I will not delay me.
Lullaby baby,
Lullabylabylaby baby,
Thy nurse will tend thee as duly as may be
Lullabylabylaby baby
The gods be thy shield and comfort in need!
The gods be thy shield and comfort in need!
Sing Lullaby baby,
Lullabylaby baby
They give thee good fortune and well for to speed,
And this to desire ... I will not delay me.
This to desire ... I will not delay me.
Lullaby
Lullaby baby,
Thy nurse will tend thee as duly as may be.
Lullabylabylabylaby baby.

Toelichting programma 17 oktober 2021 Hoornder kerk, Den Hoorn (Texel)

Zoals de instrumentale (kamer)muziek zich door de eeuwen heen als een doorlopende golfbeweging ontwikkelde van virtuoos naar sober en weer terug, zo gebeurde dat ook en misschien nog wel sterker in de vocale muziek. Aan het einde van de renaissance predikte een groep Florentijnse geleerden en componisten, verenigd in de Florentijnse camerata, al de eenvoud ten bate van de verstaanbaarheid van de tekst. Dit als reactie op de steeds voller wordende meerstemmige bouwwerken van de renaissancecomponisten. In de achttiende eeuw deed Christoph Willibald von Gluck ongeveer hetzelfde aangaande de opera. Na alle barokke pracht en praal en vocale virtuositeit pleitte hij voor een natuurlijke zang en dito verhaallijnen. Rossini trok zich daar in dezelfde periode niet zoveel van aan en werd een van de boegbeelden van het bel canto, van de vocale virtuositeit. En na de negentiende eeuwse emotionele overmaat, kregen de eenvoudige (wiegen)liedjes weer veel meer voet aan de grond. Niet in de laatste plaats door de amusements- en latere popmuziek, die in de aard in feite niets anders is dan een herleving van de gedachte van de Florentijnse Camerata. Het programma van vandaag is een weerslag van de constante golfbeweging tussen eenvoud en overdaad.

Christoph Willibald von Gluck nam in het midden van de achttiende eeuw het voortouw in de strijd tegen de macht van de prima donna's en primo uomo's die de vele operaproducties vooral als platform beschouwden voor hun eigen virtuoze kunsten. Daarbij moest het ook maar eens afgelopen zijn met die groteske opera's vol ongeloofwaardige verhalen en over elkaar buitelandse goden. Verstaanbaar en begrijpelijk moest het zijn. En Gluck voegde samen met librettist Raniero de Calzabigi de daad bij het woord. In 1762 was Orfeo ed Euridice een feit. De opera viel op door de soberheid en door de even verstaanbare als beknopte aria's. Met twee aria's van Orfeo op het programma, destijds nog een castratenrol, is de opera aardig samengevat. In de oorspronkelijke tweede akte weet hij met **Deh, placatevi con me** de Furiën te overtuigen hem toe te laten tot de onderwereld en als hij uiteindelijk toch omgekeken heeft en Euridice een tweede dood sterft, zingt Orfeo zijn even wanhopige als beroemde **Che faro senza Euridice**. In 1770 deed Gluck het met Paride ed Elena nog eens dunnetjes over. In de eerste akte bezingt Paris met **O del mio dolce ardor** dat hij van de drie godinnen Aphrodite qua schoonheid verkiest boven Hera en Athene. Het levert hem de liefde van de wonderschone koningin van Sparta, Helena, op. Ironisch genoeg wordt deze aria beschouwd als een van de zaadjes voor het latere, negentiende eeuwse Italiaanse bel canto.

Dat bel canto is in feite al aanwezig in het werk van Gioacchino Rossini. Hoewel ook hij in eerste instantie gebruik maakte van de hoge mannenstemmen, waren het de mezzo's en de sopranen die uiteindelijk de joie de vivre van Rossini ontdekten hen zeer hoge ogen gooiden met hun virtuositeit.

Bijna elke opera van Rossini heeft wel een paar aria's waarmee een goede vocaliste de show kan stelen. In de opera Tancredi, naar het toneelstuk van Voltaire over de verbannen Syracusische soldaat zijn dat zonder twijfel de aria **Oh Patria / Di tanti plapiti** uit de eerste acte waarin Tancredi bezingt dat hij zijn leven wil riskeren voor zijn liefde voor Amenaide en de scena en cavatina **E dove son! / Ah! che scordar non so** uit het einde van de tweede akte waarin Tancredi zich na aanvankelijke twijfel realiseert dat hij nog steeds van Amenaide houdt.

Waar Rossini het grote voorbeeld werd voor de latere bel cantocomponisten, putte de jonge en nog zoekende Alexander Zemlinsky aan het einde van de negentiende eeuw vooral uit de

grote pianisten van de negentiende eeuw. In zijn Ländliche Tänze uit 1891 zijn bijvoorbeeld Chopin, Brahms, Liszt en Dvořák duidelijk aanwezig. In zijn langzame, intense **Albumblatt** uit 1896, geschreven voor zijn leerlinge Catharina Melschewski, klinken Wagner en Tsjajkovski door, al is door de vele modulaties de hand van Zemlinsky al hoorbaar. Die signatuur is ook te vinden in het charmante en Chopinneske **Skizze** uit hetzelfde jaar. Deze revisie van een vijf jaar eerder geschreven werk biedt onder de oppervlakte een enorme harmonische beweeglijkheid die het werk boven het gangbare negentiende eeuwse dialect uittilt.

Zemlinsky deelde met Gustav Mahler niet alleen de liefde voor de laatromantische taal, ze hadden ook op het gebied van vrouwen een vergelijkbare voorkeur. Zo was Zemlinsky hopeloos verliefd op zijn leerlinge Alma Schindler, de vrouw met wie Mahler in 1902, een jaar nadat hij zijn **Rückert-Lieder** schreef, trouwde. Uiteindelijk had Zemlinsky waarschijnlijk niet in Mahlers schoenen willen staan. Niet alleen zijn geestelijke geschiedenis, ook die van zijn huwelijkse leven ging niet over rozen. Mahler moest niet alleen de overspelige natuur van zijn vrouw weerstaan, hij verloor in 1907 ook zijn dochter Maria Anna. Wat dat aangaat was Mahlers belangstelling voor het werk van Rückert ook voorspellend: de dichter verloor zelf twee kinderen en schreef daar onder andere over in zijn vele Kindertotenlieder. Mahler koos uit deze meer dan vierhonderd gedichten vijf liederen zie hij als gelijknamige cyclus presenteerde. Daarvoor had hij al vijf andere gedichten van Rückert getoonzet. Hij gaf deze liederen in 1910 met twee andere liederen uit als de Sieben Lieder aus letzter Zeit, maar ze vormen geen echte cyclus. De volgorde van de liederen, die Mahler kort na het ontstaan orkestreerde, staat daarom ook niet vast.

Benjamin Britten schreef, ondanks het feit dat er verschillende dichters aan het woord zijn, **A Charm of Lullabies** in 1947 wel als cyclus. De gemeenschappelijke thema's van de gedichten zijn de nacht en de slaap. Hij componeerde het werk voor de mezzosopraan Nancy Evans die onder andere de rol van Lucretia had gezongen in Brittes opera The Rape of Lucretia. Hij voldeed hiermee aan haar verzoek om wat liederen voor haar recitalprogramma te schrijven. De liederen behoren, conform de titel, tot de meest ongecompliceerde en meest populaire die Britten componeerde. Slechts in Sephestia's Lullaby en A Charm slaat de componist een wat meer complexe en geagiteerde toon aan. Het 'charm' uit de titel van de cyclus wort in de Engelse taal als vanouds gebruikt voor een 'magisch geluid met betoverende krachten'. Lord Milton spreekt in zijn Paradise Lost al van 'rising sweet with charm of earliest birds'.

Paul Janssen

De Nederlandse alt-mezzo **Ingeborg Bröcheler** is afgestudeerd aan de Vrije Universiteit als bestuurskundige en criminoloog, en was verbonden aan de Amsterdamse Toneelschool, voordat ze zich toeleegde op klassieke zang. Ze studeerde bij Paula de Wit. Op dit moment werkt ze met Elène Golgevit in Parijs.

Recentelijk vertolkte Ingeborg de rol van 'Présidente de Tourvel' in de door Opera2day samengestelde Vivaldi opera 'Les Liaisons Dangereuses', stond ze in de startblokken om de rol van 'Vicomte de Valmont' op de planken te brengen in de Zwitserse re-take van diezelfde Vivaldi productie (o.a. de operahuizen in Biel en Solothurn; echter alle voorstellingen werden geannuleerd vanwege corona-maatregelen) en coverde ze de titelrol in Händel's 'Giulio Cesare' bij Opera North (Verenigd Koninkrijk). Eerder zong ze o.l.v. Reinbert de Leeuw in regie van Pierre Audi de wereldpremière van Andriessen's 'Theatre of the World' (co-productie De Nederlandse Opera en Los Angeles Philharmonic, Verenigde Staten van Amerika), alt solo in 'Before: Present', een samenwerkingsproductie tussen Amsterdam Dance Event en Dutch National Opera, en was ze in het kader van talentontwikkeling bij DNO-talentcover voor 'Polinesso' in 'Ariodante' (DNO, Concerto Köln o.l.v. Andrea Marcon). Onder leiding van Kenneth Montgomery vertolkte ze 'Bradamante' in Händel's 'Alcina' (productie De Nederlandse Opera Academie).

Als concertsoliste is Ingeborg veelvuldig te horen, in binnen- en buitenland. Zo zong ze onder andere in alle grote vocale concertwerken van Bach, Händel, Vivaldi, alsmede Mozart, Brahms, Duruflé, Dvorák. In regie van Klaus Bertisch, zong Ingeborg 'Sechs Monologe aus Jedermann' van Frank Martin. Ze was te horen in Château de Versailles (Versailles, Frankrijk), BOZAR (Brussel, België), Het Concertgebouw (Amsterdam), Walt Disney Concert Hall (Los Angeles) en werkte herhaaldelijk met orkesten als de Nederlandse Bachvereniging, het Residentie Orkest, Los Angeles Philharmonic, en ASKO|Schönberg. In 2021 maakt ze haar debuut bij het Orchestre National de Lille (Frankrijk) o.l.v. Jan Willem de Vriend.

De pianiste **Mirsa Adami** begon haar pianostudies in Tirana bij Elsa Veizi en Takuina Adami. Op jonge leeftijd speelde ze daar met verschillende orkesten en gaf vele recitals in het land. In 1991 kwam ze naar Nederland om haar studie te vervolgen, eerst bij Jan Marisse Huizing te Groningen en later bij Jan Wijn aan het Sweelinck Conservatorium te Amsterdam. Ze behaalde in 2000 met lof het diploma als uitvoerend musicus en is sindsdien verbonden als repetitor bij De Nieuwe Opera Academie te Amsterdam. Ze heeft meerdere malen op het Prinsengrachtfestival opgetreden alsmede concerten gegeven in Nederland en andere landen zoals Italië, Frankrijk, Duitsland, Estland en Japan. In 2004 maakte ze haar debuut in de Grote Zaal van Het Concertgebouw met het derde pianoconcert van Prokofjev met het VU-orkest o.l.v. Daan Admiraal. Ze speelde met het Kennemer Jeugdorkest o.l.v. Mathijs Broers het tweede pianoconcert van Rachmaninoff in het Concertgebouw in Haarlem. Met hetzelfde pianoconcert soleerde ze in haar geboortestad Tirana met het Albanees Omroeporkest onder leiding van de Russische dirigent Leonid Nikolayev. In het seizoen 2008 | 2009 speelde ze de pianoconcerten van Mozart, Brahms, Beethoven en Von Weber.